

*Схвалено на засіданні педагогічної ради
Буриштинського ліцею №3
Протокол № 1 від «31» серпня 2026 року*

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ З ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «ПІЗНАЄМО ПРИРОДУ»

**5–6 класи (адаптаційний цикл базового предметного навчання)
2026/2027 навчальний рік**

1. Вступна частина: нормативно-правове підґрунтя та мета

Сучасний етап розвитку Нової української школи (НУШ) вимагає переходу від пасивного накопичення знань до комплексної оцінки природничо-наукової компетентності учнів. У природничій освітній галузі оцінювання виступає як засіб підтримки навчального поступу учня, стимулювання його допитливості, формування наукового мислення та екологічно доцільної поведінки в навколишньому світі.

Цей документ розроблено на основі наступної нормативно-правової бази:

- *Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898.*
- *Наказ МОН України від 04.05.2026 № 722 «Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів» (зі змінами за Наказом МОН № 1001 від 29.06.2026 р.).*
- *Наказ МОН України від 14.08.2026 № 1427 «Про затвердження Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 5-9 класів закладів загальної середньої освіти».*
- *Модельна навчальна програма «Пізнаємо природу». 5-6 класи (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (авт. Коршевніюк Т.В., рекомендована наказом МОН від 12.07.2021 р. № 795).*

Мета цього документа — імплементація методологічних підходів критеріального та діяльнісного оцінювання в практику викладання інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» в адаптаційному циклі (5–6 класи). Система оцінювання орієнтована на виявлення індивідуального поступу кожного учня, підтримку його мотивації до пізнання навколишнього світу, розвиток життєвих та дослідницьких навичок.

2. Основні принципи оцінювання в природничій освітній галузі

Оцінювання в інтегрованому курсі «Пізнаємо природу» ґрунтується на засадах гуманізму, партнерства та конфіденційності. Учитель виступає наставником та фасилітатором, що допомагає учневі аналізувати

власний освітній шлях. Результати оцінювання є предметом індивідуального обговорення з учнем та його батьками (або законними представниками); порівняння дітей між собою є неприпустимим.

Впровадження оцінювання курсу базується на п'яти ключових принципах:

- **Пріоритет дослідницьких та життєвих навичок:** оцінюються перш за все практичні та розумові вміння здійснювати наукове дослідження, проводити експерименти, вимірювання й моделювання, а не обсяг зазубрених теоретичних фактів.
- **Діяльнісний підхід:** оцінці підлягає як кінцевий продукт (наприклад, створений макет, колекція чи презентація проєкту), так і сам процес його виконання — планування, робота в групі, дотримання правил безпеки життєдіяльності та етичне ставлення до природи.
- **Оцінювання особистого поступу (іспативне оцінювання):** динаміка навчальних досягнень учня порівняно з його власними попередніми результатами має вищий пріоритет, ніж усереднений норматив.
- **Рівність можливостей та відсутність упередженості:** оцінка фокусується на роботі учня безпосередньо в межах класу та під час навчальних екскурсій, мінімізуючи вплив домашніх побутових чи технічних умов на підсумковий бал.
- **Академічна доброчесність та екологічна етика:** дотримання правил використання джерел інформації, чесність у фіксуванні результатів вимірювань і дослідів, а також дбайливе ставлення до живих організмів під час спостережень є обов'язковими вимогами під час виставлення балів.

3. Характеристика інтегрованих показників оцінювання

Згідно з Наказом МОН № 722, оцінювання навчальних досягнень учнів 5–6 класів здійснюється на основі п'яти інтегрованих показників навчальної та пізнавальної діяльності, адаптованих до природничої галузі:

- **Когнітивні процеси:** глибина розуміння природничо-наукової картини світу, засвоєння термінології, здатність встановлювати причиново-наслідкові зв'язки, класифікувати об'єкти, верифікувати інформацію та критично мислити.
- **Навчальна діяльність:** якість і правильність проведення спостережень, експериментів, вимірювань, моделювання процесів та явищ; виконання практичних робіт і лабораторних дослідів відповідно до очікуваних результатів програми.
- **Рівень самостійності:** здатність учня самостійно формулювати запитання для дослідження, обирати прилади, планувати кроки своєї роботи, шукати інформацію у різних джерелах та аналізувати виниклі труднощі.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** вміння презентувати результати своїх досліджень (усно, письмово, у формі таблиць, схем, інфографіки), вести наукову дискусію, ефективно та толерантно працювати у команді над STEM/STEAM-проєктами, здійснювати самооцінювання та взаємооцінювання.
- **Частота вияву вмінь:** стабільність і систематичність дотримання правил безпеки життєдіяльності під час дослідів та екскурсій, виявлення етичного ставлення до організмів, формування та щоденне дотримання еко-звичок і здорового способу життя.

4. Таблиця критеріїв оцінювання за 12-бальною шкалою

Нижче наведено розгорнуту оцінювальну матрицю, що визначає поведінкові індикатори навчальних досягнень учнів з курсу «Пізнаємо природу» для 5–6 класів за кожним балом та показником діяльності.

Рівень	Бал	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність (практичні роботи)	Рівень самостійності	Рівень комунікації та взаємодії	Частота вияву вмінь та навичок
Початковий Початковий Початковий	1	Сприймає за допомогою вчителя початкові поняття про природу, окремі об'єкти чи явища, виявляючи труднощі в розрізненні складників природи.	Виконує окремі найпростіші практичні дії в кабінеті чи на екскурсії (розгляд малюнка, увімкнення приладу) за чітким покроковим зразком.	Потребує постійного і покрокового супроводу вчителя; не може виконати жодної дії без сторонньої допомоги чи підказок.	Долучається до навчального спілкування чи групової роботи лише після прямого спонукання вчителя; відповідає односкладно.	Дотримується правил безпеки життєдіяльності в кабінеті лише за прямою вимогою або нагадуванням учителя.
	2	Розпізнає окремі складники природи чи найпростіші прилади (лупу, термометр) з допомогою вчителя, припускаючись змістових помилок.	Виконує прості практичні дії з дослідження природи за наданим шаблоном чи малюнком (наприклад, вимірювання температури повітря за термометром).	Долучається до індивідуальної практичної роботи чи діяльності групи лише за безпосередньої участі вчителя, копіює дії інших.	Бере участь у розмові чи спільному обговоренні результатів спостереження лише з ініціативи вчителя; малоактивний.	Виявляє базові правила поведінки в довкіллі та кабінеті епізодично, потребує регулярного зовнішнього контролю.
	3	Знає назви окремих природничих понять, видатних дослідників природи, називає складники природи за допомогою вчителя.	Виконує нескладну роботу з дослідження або опрацювання інформації за простим наданим алгоритмом (наприклад, запис спостереження за погодою).	Виконує етапи дослідження після роз'яснення та надання інструкції, самостійно кроки не планує.	Описує свій результат дослідження чи враження від екскурсії найпростішими реченнями; пасивно слухає інших.	Застосовує безпечні прийоми роботи під час досліджень непослідовно; іноді забуває про етичне ставлення до природи.
Середній Середній Середній	4	Розуміє основні правила еко-поведінки, називає загальні характеристики тіл та речовин (агрегатний стан, розміри), знаходить готові відповіді.	Створює найпростіші моделі (будови речовини чи оболонок Землі) за шаблоном або детальною інструкційною картою.	Працює за постійної підтримки вчителя або однокласників, виявляє самостійність лише у типових репродуктивних діях.	Долучається до обговорення результатів групи за ініціативою інших, відповідає на прості запитання по суті виконаної роботи.	Епізодично використовує ергономічні прийоми, правила здорового способу життя та особистої гігієни в діяльності.
	5	Застосовує знання про властивості тіл, речовин і живих організмів для вирішення стандартних навчальних задач за наданим зразком.	Виконує репродуктивні завдання за інструкцією (наприклад, готує простий водний розчин, проводить спостереження за	Працює самостійно лише на окремих етапах практичного завдання, потребує постійного схвалення своїх дій і контролю.	Висловлює прості думки щодо якості групового проекту чи спостережень, підтримує діалог, ініційований іншими.	Періодично дотримується часових норм роботи з гаджетами та правил здорового життя, демонструє

Рівень	Бал	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність (практичні роботи)	Рівень самостійності	Рівень комунікації та взаємодії	Частота вияву вмінь та навичок
			ростом рослини).			базові еко-звички.
	6	Пояснює призначення природничого обладнання, джерел інформації, характеризує методи дослідження природи та прості фізичні явища.	Самостійно виконує типові практичні завдання з дослідження або моделювання за запропонованим учителем планом.	Працює самостійно у знайомих навчальних ситуаціях, але при зміні умов чи виникненні труднощів одразу потребує допомоги.	Бере участь у діалозі під час групової роботи, реагує на коментарі однокласників конструктивно, ділиться враженнями.	Регулярно використовує еко-звички (сортування сміття, ощадливість води), дотримується особистої гігієни.
Достатній Достатній Достатній	7	Аналізує природничі дані, самостійно знаходить потрібні відомості в джерелах інформації, перетворює один вид інформації в інший.	Самостійно планує і проводить дослідження за наданим планом (наприклад, досліджує умови плавання тіл чи розчинність речовин).	Виконує дослідницькі та пошукові завдання без сторонньої допомоги; робить висновки щодо відповідності результатів меті.	Аргументує вибір певних приладів чи методів для свого дослідження, бере участь у формулюванні спільних висновків.	Стабільно дотримується правил техніки безпеки під час індивідуальних і групових досліджень у класі та в природі.
	8	Зіставляє та порівнює інформацію про Землю, Всесвіт чи організми з різних джерел, створює інформаційні схеми чи інфографіку.	Успішно виконує комплексні практичні роботи та навчальні проєкти за планом (наприклад, створює пам'ятку «Відповідальний споживач»).	Самостійно планує послідовність етапів реалізації проєкту чи дослідження, розподіляє обов'язки в групі.	Обґрунтовує власну позицію під час дебатов («Людина і природа – друзі чи вороги?»), сприймає конструктивну критику.	Систематично організовує своє робоче місце для проведення досліджень, дбайливо ставиться до живих об'єктів.
	9	Інтерпретує природничі дані, виявляє причинно-наслідкові зв'язки між елементами погоди, будовою та функціями органів організмів.	Творчо застосовує природничі знання у нових умовах, пропонує ідеї щодо покращення умов існування тварин чи рослин.	Самостійно визначає ідею, мету та засоби реалізації навчального дослідження чи моделювання, діє автономно.	Активно взаємодіє в команді при створенні STEM-проєктів (наприклад, штучної екосистеми), оцінює внесок кожного учасника.	Стабільно демонструє зразкову екологічну культуру, закликає інших до заощадження природних ресурсів.
Високий Високий Високий	10	Аналізує складні природні явища, бачить міжпредметні зв'язки (фізика, хімія, біологія, географія), будує інформаційні моделі.	Виконує складні дослідницькі та творчі завдання (наприклад, вирощує рослину з насінини, створює модель очисного фільтра).	Виявляє повну самоорганізацію при виконанні індивідуального проєкту, успішно виправляє помилки у своїх дослідках.	Вільно веде дискусію щодо екологічних проблем сучасності, презентує ідеї з переконливою науковою аргументацією.	Оптимізує свою дослідницьку діяльність за допомогою цифрових датчиків та віртуальних лабораторій, береже здоров'я.
	11	Критично оцінює та верифікує	Створює оригінальні комплексні	Проводить глибокий аналіз	Ініціює природоохоронні	Постійно демонструє

Рівень	Бал	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність (практичні роботи)	Рівень самостійності	Рівень комунікації та взаємодії	Частота вияву вмінь та навичок
		інформацію природничого характеру з медіа, відрізняє наукові факти від міфів та фейків.	продукти, комбінує технології (модельовання рукотворних об'єктів за природними зразками – біоніка).	умов дослідження, пропонує альтернативні та більш точні методи вимірювання чи спостереження.	заходи у шкільній спільноті чи громаді, надає якісний фідбек однокласникам під час захисту проєктів.	академічну доброчесність при написанні повідомлень чи рефератів, дотримується етичних стандартів.
	12	Виявляє стратегічне розуміння ролі природничих наук у розвитку людства, прогнозує наслідки людської діяльності для біосфери.	Проводить повний цикл інноваційного творчого дослідження: від планування та виготовлення обладнання до аналізу ризиків.	Повна автономність у розв'язанні нестандартних проблем у життєвих ситуаціях (наприклад, вибір екологічно безпечних матеріалів).	Виступає лідером в організації командних екологічних або дослідницьких проєктів, виявляє толерантність та фахову медіацію.	Стабільно і творчо застосовує навички безпеки, здорового способу життя та сталого розвитку, виступає еко-ментором для інших.

5. Предметна конкретизація об'єктів оцінювання

Пізнання світу природи засобами наукового дослідження :

- Спільне чи самостійне планування спостереження або експерименту, визначення його мети та етапів.
- Вибір і використання обладнання та вимірювальних приладів (терези, циліндри, термометри, лінійки, цифрові датчики).
- Проведення дослідів з дотриманням правил безпеки життєдіяльності та фіксування результатів (у таблицях, щоденниках погоди, схемах).
- Формулювання висновків про властивості об'єктів (агрегатний стан, дифузія, розчинність, умови плавання тіл, теплопровідність).

Опрацювання, систематизація й представлення інформації природничого змісту :

- Робота з текстовими джерелами, географічними картами, глобусом, зоряними мапами та цифровими ресурсами.
- Виділення головного в інформації про видатних природодослідників, склад оболонки Землі, характеристики планет.
- Перетворення текстової інформації у графічну (схеми колообігу води, будови Землі чи клітини, таблиці властивостей речовин, інфографіку).
- Розпізнавання наукових та ненаукових фактів у медійному середовищі, розуміння небезпеки дезінформації.

Усвідомлення закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки; відповідальна поведінка :

- Оцінювання ролі відкриттів, винахідництва й техніки (прості механізми, енергія вітру/Сонця, альтернативні джерела) для розвитку суспільства.
- Розуміння взаємозв'язку між людиною та природою, дотримання еко-звичок (ощадливе споживання води, електроенергії, сортування сміття).

- Моделювання поведінки в умовах природних небезпек (гроза, повінь, сильний вітер) та правил безпечного користування електроприладами.
- Турбота про власне здоров'я (раціон харчування, режим дня, гігієна, захист органів дихання, безпечна поведінка на водоймах).

Розвиток наукового мислення, набуття досвіду розв'язання проблем :

- Побудова та використання моделей для пояснення рухів Сонця й Землі, екосистем, ланцюгів живлення, будови молекул.
- Участь у групових STEM/STEAM-проєктах (наприклад, «Як зберегти тепло/холод?», «Створення штучної екосистеми», «Життя у стилі еко»).
- Розв'язання ситуативних задач природничого характеру, виявлення природних прототипів для технічних рішень (біоніка).
- Аналіз особистих навчальних дій у групі, аргументоване обговорення результатів діяльності, самооцінювання.

6. Особливості застосування критеріїв у 5–6 класи

Впровадження оцінювання результатів навчання в 5–6 класах адаптаційного періоду має враховувати вікові психофізіологічні особливості підлітків. Перевага надається формувальному оцінюванню, яке має м'який та коригувальний характер. Оцінки за поодинокі практичні або домашні завдання не повинні ставати каральним інструментом; натомість вони використовуються для коригування навчальної траєкторії.

Учитель має академічну свободу щодо вибору методів та форм поточного й тематичного контролю. Накопичення балів відбувається через захист проєктів, виконання практичних робіт, тестування чи представлення моделей. При проведенні тематичного чи семестрового оцінювання вчитель аналізує ступінь досягнення очікуваних результатів навчання, визначених модельною програмою Коршевніюк Т.В., відображаючи інтегрований освітній поступ учня у свідоцтві досягнень.

7. Нормативні документи

1. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898.
2. Наказ Міністерства освіти і науки України від 04 травня 2026 року № 722 «Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів» (зі змінами за Наказом МОН № 1001 від 29.06.2026 р.).
3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 14 серпня 2026 року № 1427 — Рекомендації щодо оцінювання результатів навчання учнів 5-9 класів закладів загальної середньої освіти.
4. Модельна навчальна програма «Пізнаємо природу». 5-6 класи (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (авт. Коршевніюк Т.В., рекомендована наказом МОН від 12.07.2021 р. № 795).
5. Освітня програма та рішення педагогічної ради Бурштинського ліцею №3.